

CENA SVĚTLA

Úroveň osvětlení do značné míry ovlivňuje charakter celého snímku. Míra osvětlení je závislá na oblasti, v níž se nacházíte, na ročním období a samozřejmě i čase. Pokud vás cesty zavedou na místa dosud nenavštívená či přímo exotická, zjistíte, že pravděpodobnost, že úroveň osvětlení a způsob, jakým se světlo chová během dne, budou úplně jiné, než na jaké jste zvyklí z domova. Během několika dní experimentování pak určitě oceníte všechny možnosti, které vám světlo v navštívené oblasti poskytne.

Při fotografování venku se obvykle nejvíce dává přednost přirozenému světlu, kterým se myslí mírné sluneční světlo dopoledne nebo odpoledne. Právě v cestovních průvodcích se často setkáme s fotografiemi pořízenými v těchto denních dobách. Fotografuje se ale i tehdy, kdy je slunce nízko nad obzorem, a to i když v tomto případě je doba vhodná pro fotografování daleko kratší, což znamená i méně snímků. Důvodem pro komerční oblibu fotografií pořízených ve dne, kdy je slunečno, ale slunce příliš nepálí, je prostý fakt, že takové počasí je ideální pro turistiku a většina lidí si je spojuje s příjemným cestováním.

Někteří fotografové si však myslí, že se světlem máte v rukou docela vděčný nebo alespoň předpověditelný předmět. Je zřejmé, že jsou-li přesně zadány požadavky pro publikování a inzerci, jsou fotografové pořízující snímky z cest pod neustálým tlakem, protože musí stále přicházet s různými a přitom zajímavými snímky, což se nedá dělat jinak, než i mimo jiné různou prací se světlem. Výraz „pěkného světla“ je stejně víceméně spíše

módním trendem a jak víme, módní trendy se neustále mění.

V této části se budeme podrobně věnovat nejen tomu, jak se světlo chová a jakým způsobem ovlivňuje pořizované snímky v průběhu dne od východu do západu slunce, ale také tím, jak jsou toto chování světla a výsledný dojem ze snímku ovlivněny i tím, ve které části světa fotografujeme. Velmi důležité je rovněž porozumět významu směru dopadu světla ve vztahu k fotografovanému předmětu. Ono totiž velmi záleží na tom, zda světlo dopadá zezadu, ze strany nebo zepředu, což do značné míry ovlivňuje i kvalitu snímku.

NAPROSTO PŘESNÝ VÝCHOD SLUNCE

Pokud fotografujeme východ slunce, musíme pro dosažení plně červeného barevného tónu fotografovat v čistém vzduchu a ten správný okamžik je nutně nalézt naprosto včas, protože trvá jen několik minut. Východ slunce je neefektivnější, pokud fotografujete nějaké siluety, například jako zde, kde jsem zachytil skalní útvary v údolí Monument Valley, známé jako The Mittens (Palčáky).

Podnebí a světlo

Množství přirozeného světla závisí na počasí, které zase závisí na podnebí. Cestování vás naučí tato fakta vnímat daleko intenzivněji, a to částečně proto, že s největší pravděpodobností budete venkovnímu počasí vystaveni daleko více než obvykle, a částečně také proto, že se budete pravděpodobně pohybovat v podnebí, s nímž nejste tak obeznámeni (i když to samozřejmě závisí na tom, jak daleko cestujete). Cestování po světě je dnes daleko snazší a levnější, a samozřejmě i daleko běžnější, než tomu bylo třeba před dvaceti lety a není

tedy divu, že řada z nás si pro svoje cesty volí stále exotičtější oblasti s naprosto odlišným podnebí. Standardně existuje dvanáct klimatických pásem (včetně hor, které představují jedno z pásem), nicméně hranice mezi nimi není nijak ostrá. K tomu ještě je třeba přidat mikroklima, které různorodost počasí v různých pásmech ještě více zpestřují.

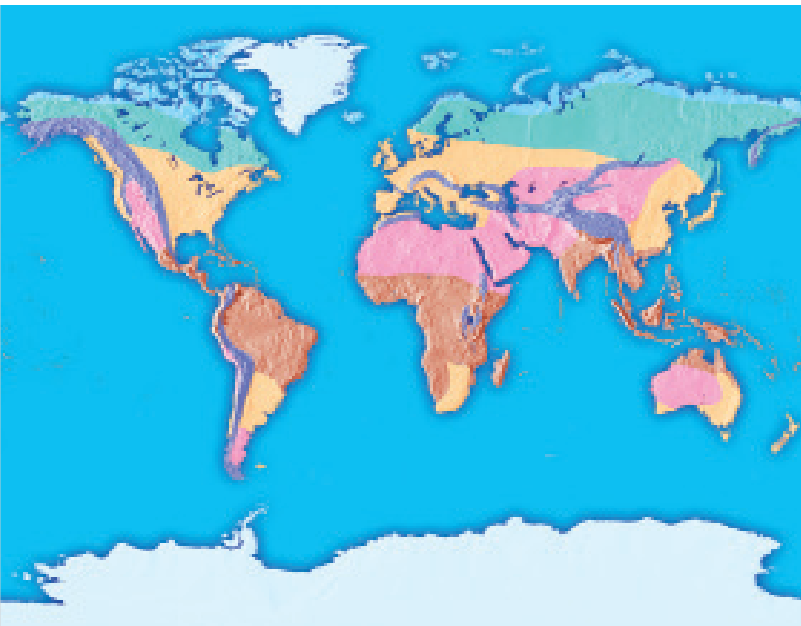
Já sám osobně se často stresuji tím, jaký účinek bude mít podnebí na světlo, nicméně daleko praktičtější záležitostí, kterou musím řešit, je otázka dostupnosti. Podnebí v oblastech, které

Podnebí	Barva	Srážky	Teplota a podmínky
Arktické		Žádné	Chladné
Subarktické		Sněhové	Velmi chladné, permafrost
Chladné, se sněhem		Dešťové/sněhové	Do - 3 °C v zimě
Mírné		Sezónní	Nad - 3 °C v zimě
Horské		Různé	Závislé na nadmořské výšce
Suché		Do 250 mm ročně	Horko nebo zima
Tropické		Intenzivní	Intenzivní a často celoroční srážky

mají extrémní výkyvy v jednotlivých ročních obdobích, do značné míry znesnadňuje jakékoliv cestování, což se týká zejména méně obydlených oblastí. Období dešťů v monzunových zemích, jako je třeba Kambodža, například přemění veškeré silnice v bláto, což drasticky omezí oblasti, kam se v daném období můžete podívat. Letní období v Súdánu zase s sebou přináší možnost výskytu habob, což je obrovská, zničehonic vznikající písečná bouře, která může dosahovat rychlostí až 80 km/h s čelní stěnou vysokou 900 m. Tyto odlišnosti v klimatu přímo volají po

naprosto specifickém průzkumu – můžete použít klimatické mapy a popisy, které se dají najít v obecné podobě v průvodcích, nicméně pro danou konkrétní oblast je nutno pátrat podrobněji.

Nakonec je zde i otázka pohodlnosti. Není nic výjimečného, pokud budete fotografovat při 40 °C, což většinu lidí může pomalu, ale jistě přivést ke kolapsu. Velmi nízké teploty také stojí čas a energii – odstranění rukavic, rozepnutí bund, ochrana proti omrzninám apod. Nezapomeňte na žádné z těchto rizik!

Světlo v tropických oblastech

Tropické vlhko

V tropických oblastech je podnebí monotónní a parné, nestřídají se zde žádná roční období a teplota i množství srážek jsou vysoké a mění se jen nepatrně. Nikdy tam není chladno, průměrná teplota se pohybuje okolo 26 °C, ovšem kvůli vysoké vlhkosti má člověk pocit, jako by bylo ještě tepleji. Většina srážek je konvekčních a prší obvykle pozdě odpoledne a déšť je doprovázen boufkami. Často bývá oblačno, i když rána bývají jasná.

Příklad oblasti: Amazonie, Borneo, Nová Guinea.

Světelné podmínky: Pokud se objeví slunce, pak svítí velmi intenzivně. Díky pozdně odpoledním boufkám (pokud jsou), které vyčistí vzduch, jsou zde pěkně pozorovatelné východy a západy slunce. Polední slunce svítí přímo nad hlavou a špatně se fotografuje. Prší obvykle krátce, ale velmi intenzivně. Z konvekčních srážek se formují efektní mraky.

Požadavky na vybavení: Vysoká teplota a vlhkost negativně působí na veškeré vaše vybavení. Je nutno mít dobré vybavení pro ochranu před prudkými dešti.

IRIAN JAYA

Rovnické podnebí není jen o dešti, ale i o horku a dusnu. Jako na těchto snímcích z údolí Baliem Valley pořízených brzy ráno a pozdě večer je světla dostatek a mraky se vytvářejí vysoko na obloze.

SURINAM

Vesnická slavnost v této jihoamerické zemi s typickým oblačným počasím, kde je ale daleko více světla než při stejném počasí v mírném pásmu.

BORNEO

Polední slunce na rovniku je prudké a kruté a v oblastech, kde je stín, je kontrast tak výrazný, že se detaily ukryté ve stínu nenávratně ztrácí.

Tropický monzun

Je obměnou tropického vlhka, v němž jsou dešťové srážky soustředěny do jednoho ročního období – monzunového, které často začíná v určitý den. Obvykle se rozlišují tři roční období – období dešťů (během něhož nastává několik klidných a sušších a slunných období), následuje suché a chladné období, které postupně přechází do období horkého a suchého.

Příklad oblasti: Indočína, většina území Indie.

Světelné podmínky: Vzhledem ke střídání ročních období je pro cestování kriticky důležité správné načasování. Nejlepší sluneční světlo nastává bezprostředně po monzunu, ovšem obloha je čistě modrá a tedy působí nudně. V období

sucha před monzunem zase nemusí být jasno. Intenzita a délka monzunových dešťů jsou závislé na oblasti.

Požadavky na vybavení: Vybavení do deště (viz předchozí odstavec). Na konci sezóny je v těchto oblastech velmi horko.

THAJSKO

Daleko přívětivější je jasná bezmračná obloha suchého monzunu v chladném období – svěží obloha brzy ráno a pozdě odpoledne, ovšem s určitou monotónností modré oblohy.

ČASNÉ RÁNO

Atmosféru do vašich snímků dodá fotografování na počátku dne, když k zemi padá ranní mlha.

Světlo v suchých oblastech

Savana

Je dalším typem tropického pásma, který ale na rozdíl od předchozích dvou má menší celkový roční úhrn srážek a dvě různě dlouhá období sucha. Za těchto podmínek se namísto lesů objevují rozlehlá území porostlá trávou. Období dešťů se střídá se studeným suchým obdobím, z něho se postupně stává horké a suché období.

Příklad oblasti: Východní Afrika, Guiana Highlands.

Světelné podmínky: Během období sucha je zde dostatek světla a jasno se zvláště dobrou viditelností v náhorních plošinách východní Afriky. V období dešťů je viditelnost proměnlivá, ale nikoliv tak zatažená, jako je tomu v tropických monzunových oblastech.

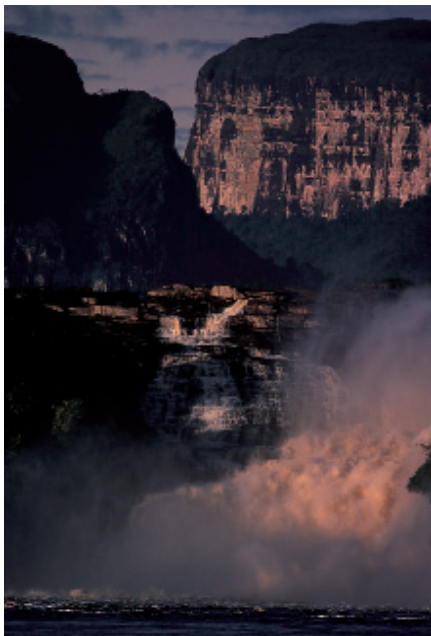
Požadavky na vybavení: V období sucha je hlavním problémem prach.

GUIANA HIGHLANDS

Vysokohorská savana v květnu v jižní Venezuele, což je období, kdy začíná období horka (a to i přesto, že se jedná o plošinu v nadmořské výšce 1 500 m, což činí teploty ještě vcelku snesitelnými). Obvykle zde najdete jasnou oblohu a sucho.

JÍŽNÍ AFRIKA

Snímek nosorožce v národním parku Pilanesberg, blízko Sun City v jižní Africe. Květen je na jižní polokouli zimním měsícem a na plošině v nadmořské výšce 1 000 m najdete ostrý, chladný a suchý vzduch. Vysoký podíl ultrafialového záření vytváří stíny s namodralým nádechem.

Polovypřahlá step

Jedná se o oblast se suchým podnebím, kde je málo srážek, které padají nepravidelně, a nelze se na jejich výskyt spoléhat. Období sucha se nepravidelně vyskytují mezi roky s mírným deštěm, ovšem ty je jen velmi těžko předvídat. V tropech je léto horké a zima chladná, nicméně dále na severu, například v asijských stepích, je rozsah teplot daleko větší a opět zde jsou velmi horká léta a velice chladné zimy. Množství srážek v měsíci se mění v závislosti na oblasti, ale vždy je nepředpověditelné.

Příklad oblasti: Afghánistán, sever Nového Mexika.

Světelné podmínky: S vysokou pravděpodobností zde najdete jasnou oblohu a v období sucha se po několik dní vůbec nemusí objevit ani mráček, takže se setkáte s naprosto modrou oblohou.

Požadavky na vybavení: Naprosto nezbytná je ochrana proti prachu.

NOVÉ MEXIKO

Na jihozápadě převládá sucho – typickým příkladem je Santa Fe v Novém Mexiku. Po většinu roku lze počítat s jasnými dny, čehož je důkazem i oblíbenost tohoto místa malíři a fotografy.

Poušť

V pouštích je obvykle méně než 250 mm srážek a v extrémních případech, například v poušti Atacama v severním Chile, neprší několik let. Sluneční svit je zde naprosto jistý, a proto se zde vyskytují velké rozdíly teplot mezi dnem (velmi horko) a nocí (chladno až zima). Mohou se vyskytovat pouštní bouře a v některých pouštních oblastech jsou tyto bouře sezónní a lze je někdy i předpovědět. U pobřežních pouští se setkáte s mlhou, oparem a občas i s nízkými mraky.

Příklad oblasti: Sahara, Namibie.

Světelné podmínky: Intenzivní sluneční záření, modrá obloha. Pro fotografování venku jsou nevhodnější časná rána a odpoledne.

Požadavky na vybavení: Extrémní horka a prach. Velmi prudké výkyvy teploty mezi dnem a nocí mohou způsobovat problémy s kondenzací vodních par.

ÚDOLÍ SMRTI

V nadmořské výšce několik metrů pod mořem se v Kalifornii nachází Údolí smrti, kde naprší pouhých 50 mm srážek za rok a kde byla naměřena nejvyšší průměrná teplota v USA a nejvyšší teplota vůbec – 56,7 °C. Její čtyři oblasti jsou tvořeny písečnými dunami.

Světlo v mírném pásmu

Středomoří

Tato oblast patří mezi nejoblíbenější, a to díky svému stabilnímu podnebí. Je zde poměrně málo srážek, které se navíc vyskytují v mírném zimním období, zatímco léto je slunečné, jasné a teplé až horké. V některých přímořských letoviscích, například v San Franciscu, jsou léta poměrně chladná a po ránu se vyskytují mlhy.

Příklad oblasti: Středomořské pobřeží, střední Kalifornie.

Světelné podmínky: Vysoké procento slunečního svitu a vysoká stabilita počasí. Jedná se o oblast, kde se dá fotografování naplánovat předem.

Požadavky na vybavení: Bez speciálního vybavení.

NEW ORLEANS

Horko, parno, ale jasno – časné ráno ve francouzské čtvrti v New Orleansu na Mississippi.

Vlhké subtropické podnebí

Chladné zimy, horká léta s vyšším podílem srážek, které se buď vyskytují během celého roku, anebo během části léta. Vysoká vlhkost vzduchu v létě je však poměrně únavná a počasí je celkově dusné. Koncem léta a počátkem podzimu se zde mohou vyskytovat hurikány.

Příklad oblasti: Státy USA v zálivech, střední a jižní Japonsko.

Světelné podmínky: Spousta různých světelných podmínek, které jsou předpověditelné jen částečně nebo vůbec.

Požadavky na vybavení: V létě je zde horko a vlhko stejně jako v tropických vlhkých oblastech.

AEGEAN

Bélostroj řecký chrám proti intenzivně modrému nebi na ostrově Mykény je typickým ideálním obrazem středomořské oblasti.

Přímořské oblasti

Léta jsou v této oblasti chladná až teplá, zimy ale nejsou nikdy moc chladné. Vyskytuje se zde poměrně vysoké množství srážek, nicméně jejich množství se v různých oblastech liší. Srážky se zde vyskytují po celý rok, nicméně v létě je jich méně. Charakteristické je zde i to, že počasí nelze nijak předpovědět a fotografování je zde tím pádem poměrně obtížné. Počasí ovlivňuje zejména vzduch přicházející od moře, častěji než jako tlakové níže.

Příklad oblasti: Západní Evropa, Vancouver, stát Washington.

Světelné podmínky: Velmi proměnlivé počasí, které je velmi těžko předpověditelné. Míra denního světla se mění i několikrát za den. Vzdálenost od rovniku je pak příčinou velkých sezónních odchylek ve výšce slunce a ovlivňuje tak délku dne.

Požadavky na vybavení: Bez speciálního vybavení.

ANGLIE

Zatímco počasí v Anglii se poměrně často mění, typické počasí představují větrné dny, jako jsou na snímku, a to včetně směsice slunečního svitu a srážek.

ANGLIE

Tento typ počasí je předmětem mnoha stížností u mořského podnebí, které je v západní Evropě označováno jako zataženo. Nastává, když od moře přichází tlaková níže a způsobuje po několik dní na obloze bezbarou šedou himotu s chabým světlem.

Vnitrozemí

Mezi jednotlivými ročními obdobími panují teplotní výkyvy, jsou zde teplá až horká léta a chladné zimy – průměrná roční teplota se běžně pohybuje okolo 10 °C. Srážky se zde vyskytují po celý rok, maximum srážek spadne v létě. V zimě jsou zde období, kdy je země pokrytá sněhem.

Příklad oblasti: Vnitrozemí USA a část střední Evropy.

Světelné podmínky: Délka slunečního svitu a výška slunce je podobná jako u mořského podnebí. Počasí je předpověditelné pouze částečně.

Požadavky na vybavení: Některé zimy jsou stejně mrazivé jako v subarktické oblasti.

Světlo v arktické oblasti a na horách

Subarktické podnebí

Jedná se o obrovskou část zemského povrchu, která je ale velmi řídkce osídlená. Dlouhé, kruté a chladné zimy, velmi krátká léta, krátké jaro a podzim. Málo srážek, které padají v letních měsících, v zimě dlouhotrvající sněhová pokrývka.

Příklad oblasti: Ruská tajga, většina území Kanady a Aljašky.

Světelné podmínky: V létě jsou zde velmi dlouhé dny, což je pro fotografování ideální, naopak velmi krátké dny v zimě fotografování takřka vylučují. Slunce nikdy není vysoko, takže čisté počasí je velmi okouzlující. Podobně jako v arktických oblastech se i zde můžete setkat s polární září.

Požadavky na vybavení: Největším problémem je chlad a kondenzace vodních par.

Arktické a antarktické podnebí

V těchto oblastech není nikdy teplo a v zimním období zde panuje krutá zima. Velmi přitažlivé je zde pro fotografy neustálé denní světlo v létě a nepřetržitá tma v zimě. Tundra je oblast sousedící s ledovými póly.

Příklad oblasti: Grónsko, Antarktida.

Světelné podmínky: Jak již bylo psáno výše, v zimě je v těchto oblastech úplná tma, jedním ze zvláštních jevů je zde polární záře. Letní dny se zde pohybují od jednoho dlouhého východu slunce k jednomu dlouhému západu slunce, kdy slunce putuje podél horizontu.

Požadavky na vybavení: Velmi chladno.

LAPONSKO

Zima na severu Švédska je charakteristická sněhovou pokrývkou a arktickými podmínkami, které jsou někdy i docela laskavé, jako třeba toto jasné odpoledne se saněmi taženými psy.

Hory

Hory natolik pronikají do okolního podnebí, že si vytváří svou vlastní obecnou skupinu podnebí. Ta se velmi mění a v jakékoliv oblasti je uspořádána vsvisle. Zhruba od 1 500 m si hory vytvářejí svoje vlastní podnebí. Je velmi těžko zevšeobecňovat, nicméně charakteristický je nízký tlak, vysoká úroveň ultrafialového záření a intenzivní sluneční záření, které vede ke vzniku vysokého kontrastu jak ve slunečním záření, tak v teplotě, pokud srovnáme místo na slunci a ve stínu. Řidší vzduch je také příčinou velkých rozdílů teplot mezi dnem a nocí. Úroveň srážek je zde větší než v okolních údolích, protože hory nutí vzduch stoupat do výšky a tak ztrácet schopnost udržet vlhkost. Často se srážky vyskytují pouze na návětrné straně, zatímco na závětrné straně je sucho. Vanou zde speciální horské a údolní větry.

Příklad oblasti: Himálaj, Rocky Mountains.

Světelné podmínky: Vysoké nadmořské výšky s sebou nesou i vysokou úroveň ultrafialového záření, a tedy i modré plochy a stíny. Řidký vzduch způsobuje vysoké kontrasty v úrovni slunečního světla, takže fotografujete osvětlené plochy a nikoliv stíny. Počasí je často velmi těžko předpověditelné, takže slunečné počasí se může v jednom okamžiku změnit na oblačné až zatažené.

Požadavky na vybavení:

Nejdůležitější je ochrana proti úrazům, zejména při horolezectví. Vysoká nadmořská výška s sebou nese nebezpečí prochladnutí a kondenzace vodních par, a to zejména v noci.

HIMÁLAJ

V nadmořské výšce 5 000 metrů je při hezkém počasí naprosto vynikající viditelnost, atmosféra je totiž řidší než třeba u moře, s 50 procenty kyslíku. Tmavě modrá barva je způsobena vyšším podílem ultrafialového záření.

HIMÁLAJ

V nadmořských výškách okolo 6 000 m v západním Tibetu posun v počasí, světle a teplotě může být velmi rychlý a výrazný. Mraky přecházející před sluncem mění úroveň slunečního záření daleko výrazněji než u moře, protože v této poloze jsou daleko větší rozdíly mezi světlem a stínem.

MOUNT FUJI

Tento obrázek hory Fuji v sobě obsahuje spoustu ideálů — ideální je totiž jak roční období (sněhem pokrytá hora), tak počasí (jasno, dobrá viditelnost) a světlo (časný východ slunce).

Poledne

Slunce se na obloze pohybuje od časného rána do pozdního odpoledne (přesná doba slunečního svitu závisí především na ročním období a zeměpisné šířce oblasti, kde se pohybujete). Řada fotografií považuje právě tuto dobu za takovou, která poskytuje nejméně přitažlivé světlo, a určitě mají pro své tvrzení řádné důvody. Neznamená to však, že byste měli v tuto dobu fotoaparát úplně odložit a čekat na příznivější světlo.

Když je slunce vysoko na obloze, vrhají předměty jen malé stíny. U malých a těžko rozeznatelných stínů budou fotografie krajiny postrádat modelační efekt (který zvýrazní vlněný terén). Tento efekt je jasně patrný, když je slunce na obloze nízko a stíny vrhané objekty jsou daleko delší. Pokud je navíc sluneční záření silné (v poledne je nejsilnější), jsou mnohé scény vysoce kontrastní a dynamické, což ztěžuje zachycení detailu jak v osvětlených, tak v zastíněných oblastech. Výsledkem jsou pak často snímky, které se špatně „čtou“, protože mají tmavé stíny a přesvětlené jasné části, jež dávají zaniknout nějakému důležitému, ale významnému detailu.

Když je slunce vysoko na obloze, je to nevýhodné i pro fotografování postav. Oči fotografované osoby obvykle budou ve stínu (a to buď díky čelu, nebo obočí) a nos postavy bude nevzhledný, zatímco samo prudké světlo se na některých barvách kůže nebude nijak zvlášť hezky odrážet.

Kromě těchto technických nedostatků je slunce vysoko na obloze neoblíbené i kvůli tomu, že výsledkem fotografování v těchto podmínkách jsou obvykle nijak zvlášť přitažlivé snímky. Pokud nafotografujete několik snímků, pak je velmi pravděpodobné, že vaši pozornost přitáhne nejspíše ten, kde bude nějaké dramatické nebo nezvyklé světlo. Co se týče úrovně osvětlení a jeho kvality, dokáže slunce vysoko na obloze na snímcích překvapit jen vzácně.

Otázkou zůstává, zda vůbec fotografování v poledne doporučit. Ano, samozřejmě, je zde minimálně výhoda jasných a čistých snímků, a to zejména tehdy, pokud je čistý vzduch. Jasně jsou obrysy předmětů, přesné a jasné jsou i barvy. Modelační efekt se vůbec netýká objektů ležících vodorovně, ale naopak objekty svislého tvaru vrhají skloněné stíny, které zdůrazňují tvar a texturu.

REGULACE SVĚTLA

Rozsah kontrastu na tomto snímku řemeslníka z města Pathan byl skutečně vysoký. Měření expozice na jeho rameni určilo clonu f/32, zatímco měření v oblasti krku pouze f/4. Vzhledem k tomu, že jeho šaty jsou velmi důležitou částí celé jeho osoby, jsou to právě ony, které určují nastavení expozice. V žádném případě se nesmí dopustit, aby se snímek přexponoval. Tato expozice poskytuje velmi tmavé stíny, nicméně záběr byl vybrán tak, aby tyto stíny byly co nejmenší.

OBJEKTY POSTAVENÉ NA VÝŠKU

Slunce, které je vysoko na obloze, vrhá na zdi a další svisele stojící objekty šikmé stíny, což je při fotografování předmětu se zajímavým reliéfem, jako u tohoto snímku, přesně to, co potřebujeme. Tyto efekty se ale rychle mění, a proto je kriticky důležité správně načasování. Když slunce přechází přes budovu, přechází světlo z jedné zdi na obě.

OBRAZKOVÉ VZORY

Jasně a čistě počasí dodává tomuto rohu ulice v indickém Jaipuru dojem komplikovanosti, který vzniká vrháním velmi hustých stínů. Tento výrazný obrázkový efekt je z hlediska nazírání zajímavý už sám o sobě.

Ráno a odpoledne

Řada fotografů upřednostňuje při fotografování světlo ranní a odpolední, kdy je slunce na obloze poměrně nízko. Sluneční světlo, které v těchto částech nedopadá na předměty šikmo, navíc kombinované s určitou vzdáleností, již putuje atmosférou, dává fotografovaným objektům zajímavý vzhled – stíny nejsou tak hrubé, navíc jemné a teplé světlo dokáže vytvořit na lidské kůži příjemnou barvu, což je ideální chvíle pro fotografování portrétů. Při fotografování krajin a architektonických památek vyvolává nízký úhel slunečního světla velmi žádaný modelační efekt, který pomáhá definovat celou scénu.

Ve stejnou dobu, i když ne tak dramaticky, jako za svítání či soumraku, je menší příležitost dosáhnout oranžového odstínu a můžeme se tak spolehnout na světlo, že vytvoří neutrální výsledky, pokud potřebujeme přesné barvy.

V tuto část dne zároveň může fotograf experimentovat s umístěním fotoaparátu vůči slunci. Fotografování proti slunci nebo se slunečním světlem za zády, nebo i po straně, všechno je možné a lze dosáhnout naprosto odlišných snímků. Tyto situace rozebereme později.

Nakonec je třeba dodat, že slunce, které je nízko na obloze, je méně prudké než slunce polední, což se ve scénách projeví nižším dynamickým rozsahem, ale zase zjednoduší fotoaparátu nasnímat detaily jak u osvětlených částí, tak u částí ve stínu.

FOTOGRAFOVÁNÍ SHORA

Fotografování shora může být při ranním či odpoledním světle docela dobrou volbou. Vzhledem k tomu, že fotografuje objekt proti zemi či jinému povrchu, na němž se vyskytuje, je obvykle kontrast daleko menší, ale obrysy zůstávají ostré. Mimoto dlouhé stíny dodávají snímku zajímavé grafické kompozice.

DETAIL ZDI

Nepřímé světlo dokáže odhalit vzorek zřejmě nejsilnější. Podobně jako svíslé povrchy se toto světlo dostane na objekt v poledne, další možností je fotografování časně zrána a naopak pozdě odpoledne, jako je tomu u tohoto bronzového vzorku na dřevěné zdi. Zde bylo na fotografování jen několik minut, a to než stín překryl úplně všechno.

VODOROVNÉ SVĚTLA A STÍN

Hra mezi světlem a stínem je důležitou součástí každé fotografie pořízené během popisované části dne. Při fotografování ze správného úhlu vůči slunci se dá ze hry světla a stínu vytěžit maximum a přidá do obrázku lineární a vodorovnou složku.

POUŽÍVÁNÍ STÍNŮ

Tvary vrhané stíny v okamžiku, kdy je slunce nízko na obloze, se dají využít ke grafickému zpracování. Tento ranní snímek je ze starého francouzského opatství se zahradou levandulí, kde vytváří stín v popředí poměrně solidní základ pro kompozici. Stíny stromů uprostřed zahrady ukazují na les vpravo, který ale není vidět. Stín vrhaný kulovitou střešou pokračuje v linii kopce na pozadí.

Východ a západ slunce

Snímky vyfotografované při východu či západu slunce mohou mít dramatický náboj, nicméně je velmi důležité se na pořízení takových fotografií připravit doma, a to zejména tehdy, pokud máte v mysli určitou oblast. Velmi snadno se vám může kupříkladu stát, že během dne narazíte na dechberoucí scénu, která by ale byla ještě dramatictější, pokud byste ji vyfotografovali při východu slunce. Vzhledem k tomu, že jste do této chvíle měli neustále potíže s časným vstáváním, abyste zachytili východ slunce, najednou zjistíte, že je slunce na špatném místě a že všechny ty nejkrásnější detaily, které vypadaly během dne bezproblémově, jsou zakryty velkými tmavými stíny. Zkoumejte proto všechny oblasti dostatečně dlouho předem a zjistěte si, kde vlastně slunce vychází. Možná zjistíte, že daná scéna sice není právě vhodná pro fotografování v časné ránu, ale naopak pro fotografování západu slunce.

Pokud je slunce na obloze nízko, zjistíte, že vyfotografovaná scéna bude ve skutečnosti daleko tmavší, než se vám zdálo, protože vaše oči se aktu-

álnímu množství světla dokáží daleko lépe přizpůsobit. Neustále s sebou noste stativ a drátěnou spoušť, popřípadě zkuste nalézt nějaké pevné místo, na které fotoaparát postavíte. I když slunce nebude nijak silné, přesto na fotografované scéně bude pravděpodobně vysoký dynamický rozsah intenzity světla, a to zejména tehdy, když budete fotografovat proti slunci. Odstraňte proto slunce s oblohou jednoduše mimo záběr. Nyní proveďte nové měření expozice a fotografovejte. Pak zkontrolujte histogram a obrazovku s varováním na přepaly, abyste se ujistili, že tam není příliš mnoho světlých míst a že ve tmavých oblastech scény jsou viditelné detaily. Pokud to bude třeba, upravte expozici a udělejte snímek jiný.

TEPLÉ A BOHATÉ BARVY

Pokud budete mít štěstí na výjimečně čistý vzduch, pak bude i slunce výjimečně jasné, a to i když bude na horizontu a červené, jako na tomto snímku z Monument Valley. Neintenzivnější barvy se objeví společně se sluncem za vámi a fotoaparátem. Problém se dá vyřešit tím, že necháte ukázat svůj vlastní stín tím, že si stoupnete tak, aby padal do dálky, ale ne na objekty v popředí.

SILUETY

Fotografování proti slunci při jeho východu nebo západu dává možnost vytvoření siluet. Těch se dá nejnáze dosáhnout pomocí širokoúhlých objektivů, které obrázek slunce zmenší a tak je snadno skryjí za nějaký objekt, v tomto případě za šanghajskou věž.

SLEDUJTE VYVÁŽENÍ BÍLÉ

Ujistěte se, že máte ve fotoaparátu nastaveno vyvážení bílé tak, aby nekompensovala teplé tóny slunce, které je nízko na obloze, protože v opačném případě bude snímek vypadat přinejmenším divně, jako by se o žádný západ slunce ani nejednalo. Vlevo nahoře vidíte, jak snímek vypadá při použití nastavení Auto, naproti tomu vlevo je použito nastavení pro přímé slunce.

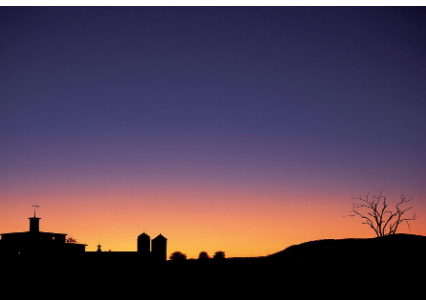
Soumrak

Soumrak je poměrně krátkým obdobím dne, které nastává těsně předtím, než slunce vystoupí za horizont nebo okamžitě poté, co slunce zapadne. Délka soumraku je závislá na tom, v jaké zeměpisné šířce se nacházíte, zatímco vzhled oblohy je závislý na atmosférických podmínkách. Pokud je obloha jasná, budete odměněni pomalým nárůstem barvy, která začíná teplou červenou a oranžovou okolo slunce a postupně tmavne do temně fialové a modré, popřípadě až do černé barvy.

Stejně jako při fotografování východu či západu slunce platí i zde, že byste měli věnovat pozornost tomu, ve které oblasti se nacházíte, a pokud fotografujete ráno, vyplatí se na fotografování připravit ještě za tmy. Plánujete proto svou cestu předem a připravte veškeré náčiní ještě dříve, než půjdete spát! Expozice budou poměrně dlouhé, a tak nezapomeňte vzít stativ a drátěnou spoušť.

Nastavte záběr tak, aby v něm nebylo vidět slunce a pečlivě nastavte vyvážení bílé. Pokud fotografujete ve formátu Raw, který je doporučen nezávisle na světelných podmínkách, není vyvážení bílé až tak důležité. Pokud ovšem fotografujete ve formátu JPEG (možná s výhledem na přímý tisk), můžete s nastavením experimentovat tak dlouho, dokud nedostanete vámi požadovaný výsledek. Čím nižší, například okolo 2 800 K, tím se dostaneme ke chladnějším a modrým obrázkům, které posílí tóny, které se na snímcích pořízených v těchto částech dne běžně vyskytují.

Co se týče kompozice, nezapomeňte, že používáte expoziční dobu až 30 sekund. Tuto skutečnost můžete využít ve svůj prospěch. Tak například pohyb vln se při použití dlouhých expozic změní na hladký a mlhavý útvar, zatímco třeba světla aut vytvoří zajímavé světelné linie.

STÍNĚNÍ OBLOHY

Jasná obloha při východu nebo západu slunce se chová jako hladký odrazivý povrch pro slunce vyskytující se pod horizontem. Sluneční světlo z horizontu hladce přechází nahoru a tento efekt se dá nejlépe snímat pomocí širokoúhlého objektivu, který dokáže zachytit velkou část oblohy. Tak například teleobjektiv 180 mm zachytí úhel pohledu pouhých 11 stupňů, širokoúhlý objektiv 20 mm dokáže zachytit úhel pohledu 84 stupňů.

Širokoúhlý objektiv, nebo teleobjektiv?

Experimentujte jak se širokoúhlým objektivem, tak s teleobjektivem, nebo s oběma, a to na hranici jejich možností. Širokoúhlé objektivy dokáží zabrat oblohu více do výšky a snímají širokou paletu barev. Snímky pořízené teleobjektivem mají menší úhel záběru, a tedy pokrývají jen malou oblast, často se jedná pouze o jednu barvu.

ODRAZY ZA SOUMRAKU

Fotografování téměř z vodní hladiny vylepší jemnou tonální gradaci ještě dříve, než na Guiana Highlands ve Venezuele padne noc. Tento snímek činí atraktivním to, že ze scény byly odstraněny prakticky všechny barvy.

INTENZIVNÍ MODRÁ

Pokud při východu nebo západu slunce není obloha ani červená, ani oranžová, je typický odstín modré, jako třeba na tomto snímku pořízeném v zímě.

Mraky za soumraku

Účinek mraků je za standardních světelných podmínek naprosto nepředvídatelný. Pokud jsou mraky souvislé, pak obvykle dokáží zničit jakýkoliv dojem soumraku, ale pokud se protrhají, pak velmi silně odráží světlo: světle oranžové a červené mraky jsou klasickými pohlednicovými ukázkami západů slunce. Jednou z věcí, kterou časem po spoustě příležitosti k fotografování pochopíte, je skutečnost, že mraky v tomto čase často překvapí. Úhel slunečního paprsku svíraný s horizontem je vůči vrstvám mraků úhlem ostrým, takže i malé pohyby mají jasný efekt. Někdy je barva mraků po západu prostě vybledlá, jindy zase alespoň na několik okamžiků ožívá, což je dobrým argumentem pro to nebalit nářadí hned po západu slunce.

Fotografujte stále dál

I když si po západu slunce budete myslet, že se vám podařilo vytvořit přesně takový snímek, o jakém jste snili od začátku, nevzdávejte se ani nyní a fotografujte tak dlouho, dokud je ještě světlo. Fotografování za soumraku je plně překvapení a nikdy nevíte, co vám světlo dobrého provede. Možná si budete myslet, že všechno směřuje k tomu, abyste objevili kouzlo úplňku – a konečně proč ne? I tady se vám otevírá plně pole působnosti.

Děšť a bouřky

Jakmile začne pršet, a příi opravdu hodně, mnoho fotografů balí svoje náčiní a běží domů. Nic nepochopitelného – není to nic příjemného zmoknout na kost, zvláště když je chladno. Nehledě na to, že dešťová voda může poničit drahé fotoaparáty a objektivy.

Pokud se vám ale podaří najít úkryt, kde budete vy a vaše vybavení v suchu a kde zároveň stále budete moci fotografovat, pak stojí za to nevzdávat se a fotografovat dále. Děšť totiž může vytvořit velmi přitažlivé obrazy a příjemné alternativy k suchým krajinám. Osvětlení často bývá velmi nízké a mírné, světlo, jež nevrhá stín, některé barvy, například zelenou, velmi zvýrazňuje. V dešti se kupříkladu velmi dobře vyjímají listy rostlin a stromů.

Je-li vaším záměrem zachycení deště jako takového, je velmi zvláštní, pokud byste měli fotit jen dešť a pokud nepoužijete silný zdroj světla dopadající ze zadu na velmi tmavý podklad nějakého objektu, pak dešť ani neuvídíte. Namísto toho použijte střední až dlouhý teleobjektiv, kterým se zaměříte na objekt, jenž dešť zobrazuje – například přetékající kanál, potůček tekoucí ulicí, kapky deště na listu stromu – to vše bude dokumentovat dešť daleko lépe než nějaký rozmazaný snímek.

Bouře často bývají doprovázeny blesky. Pokud je blesk správně nafotografován, může přidat do snímku krajiny či města určitou míru napětí. Blesk je daleko snazší fotografovat v tmavých oblastech, a proto rozhodně nezačínajte s fotografováním blesku během dne nebo za velmi jasných a osvětlených podmínek. Tajemství dobře vyfotografovaného blesku je jen o tom, abyste věděli, kdy a kde blesk udeří. Většina blesků udeří v bouřkách a pravděpodobně tam, kde se objevil první blesk. Postavte fotoaparát na stativ a použijte širokoúhlý objektiv, kterým pokryjete slušně velkou oblast, kde se objevily první blesky. Poté nastavte fotoaparát na ruční ovládání a vypněte automatické ostře-

ní (Autofocus). Nastavte ohniskovou vzdálenost na nekonečno, clonu na $f/8$ a závěrku na Bulb (B). Použijte kabel a držte závěrku otevřenou tak dlouho, dokud neudeří další blesk. Pokud se nacházíte ve skutečné tmě, pak můžete nechat závěrku otevřenou třeba i minutu a můžete tak zachytit několik blesků v rámci jedné expozice. Poté obrázky zkontrolujte a změňte buď clonu, nebo délku otevření závěrky. Oběma způsoby tak upravujete míru světla na snímcích.

MLHA V MONZUNOVÉM OBDOBÍ

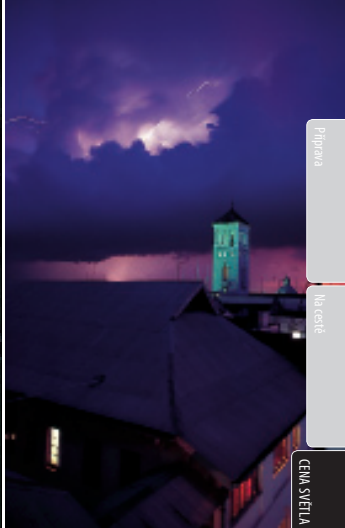
Tento snímek zachycuje typický den indiána během monzunového období, kdy přší a dešť je tak prudký, že tvoří jakousi kalnou mlhu. Lidé ukryjící se pod deštníky ale poměrně přesvědčivě zdůrazňují realitu těchto dešťů.

Pozor na bezpečnost

Úder bleskem může člověka i zabít. Aby do vás neudeřil blesk, zachovávejte následující pravidla:

- Nastupte do auta nebo vejděte do budovy.
- Dřepte si k zemi a sedte na patách.
- Neschovávejte se pod samostatně rostoucí strom.
- Vyhnete se všem vysokým objektům, jako jsou věže, dráty elektrického nebo telefonního vedení, a také vysokým plotům.
- Pokud cítíte, že vám na hlavě vstávají vlasy, je to známka toho, že se chystá udeřit blesk. Chyťte se libovolného kovového předmětu a dřepte si s rukama v klně.

FOTOGRAFOVÁNÍ BLESKŮ

Blesky v dále nad Rangünem jsem nafotografoval v přímí se třicetisekundovou expozicí, což je dost dlouhá doba na to, aby se dalo zachytit několik blesků mezi mraky a jeden blesk mezi mrakem a zemí. Clona byla nastavena na $f/2,8$ a citlivost na ISO 100.

EFEKTY DEŠTĚ

Abyste navodili atmosféru deště, můžete si pomoci několika vizuálními tipy, které vám určitě pomohou, pokud je ale budete používat s rozmyslem. V tomto snímku vytváří odrazy od světel automobilů na mokré dálnici v Torontu působivé body.

Boční světlo

Ze všech tří směrů světla – zezadu, zepředu a z boku (o všech se v této knize zmíníme), je právě boční světlo obecně považováno za nejdramatičtější. Příčinou je skutečnost, že světlo dopadající z boku velmi těsně souvisí se stíny a osvětlenými částmi objektu.

Ve snímcích, které jsou vyfotografovány za použití bočního světla, jsou stíny a světlé části za předpokladu, že světlo dopadá pod tím správným úhlem, rozloženy více či méně pravidelně. Pokud se zaměříme na lidský obličej, pak při osvětlení z boku je polovina osvětlena a polovina ve stínu. Tímto způsobem můžeme díky bočnímu osvětlení vytvořit skutečně povedené a vysoce kontrastní snímky. Nejeфекtnějšího výsledku se dá dosáhnout tehdy, pokud bude ve stínu pozadí, což je případ snímku dvou žen níže.

Vznik výrazných stínů, které jsou hlavním rysem při použití bočního světla, má další dva výrazné vedlejší efekty. Prvním z nich je ten, že obecně pomáhají v obraze vytvořit dojem hloubky. Každý objekt se na snímku objeví dvakrát, jednou jako skutečný a jednou svým stínem. Tato skutečnost pomůže posílit trojrozměrný pohled ve fotografii. Za druhé jsou stíny vržené bočním světlem dlouhé, a tak pomáhají zdůraznit vzorek předmětu, což je pěkně vidět na snímku čínské lucerny na druhé straně.

OSTRÉ OBRYSY

Jedním z nejeфекtnějších použití bočního světla je zvýraznění obrysů předmětu, což ovšem téměř výlučně závisí na poloze fotoaparátu. Na tomto snímku z parku v Montrealu svítí slunce v pravém úhlu a pozadí je ve stínu.

Jak správně nastavit hodnotu expozice

Ve velkém množství situací, kdy využíváme boční světlo, je daleko lepší exponovat osvětlené části snímku, pokud váš fotoaparát disponuje režimem pro bodové měření nebo pro měření se zdůrazněným středem a případně provést novou kompozici fotografie. Snímek v žádném případě nebude povedený, pokud budou některé osvětlené plochy potměnělé (a tyto oblasti obvykle obsahují alespoň část z klíčového objektu). Pokud se nějaký detail ztratí v oblasti, kde je stín (to se ale stává jen při fotografování vyjimečně jasných snímků), pak to určitě tolik nevedí a naopak v mnoha případech se tím jen do snímku přidá trocha napětí.

SVĚTLŮ A VZOREK

Úhel dopadu světla se u snímku povrchu japonského papíru pro výrobu luceren postupně mění zleva doprava, což ovlivňuje množství a rozložení stínu. Nejsilnější dojem detailu vzorku nastává ve chvíli, kdy se sluneční světlo jakoby letmo dotýká povrchu pod velmi ostrým úhlem. Zhruba řečeno, existují tři oblasti detailu textury s následujícími světelnými hodnotami: vlevo = $f/16$; ve středu = $f/11$; vpravo = $f/4$. Oblast s největším detailem vzorku se nachází ve středu.

VYČNÍVAJÍCÍ SVĚTLŮ

V tomto snímku misky s jogurtem, který byl fotografován přímo shora, vytváří světlo dopadající z boku určitý vzorek – jedná se o naprosto nepostradatelnou součást snímku s jídlem, kde jakékoliv vnímání dotekem pomáhá stimulovat chuť k jídlu.

Čelní světlo

Pokud slunce stojí za fotografem a světlo padá přímo na objekt, označujeme tento stav jako čelní světlo. Stejně jako jiné druhy osvětlení má i osvětlení zepředu své kladné i stinné stránky. Musíte tedy předem vědět, co vlastně máte pro fotografování s osvětlením zepředu hledat, abyste mohli vyfotografovat povedený snímek.

Největší nevýhodou fotografování s čelním světlem je skutečnost, že slunce svítí přímo za fotografem a stíny jsou vrženy směrem od fotoaparátu, a tak v závislosti na úhlu pohledu nemusí být vůbec vidět. Na jednu stranu neexistence stínů ukazuje na to, že je fotografovaná scéna osvětlena rovnoměrně, takže můžeme fotografovat, aniž bychom se museli obávat potlačení světlých částí snímku. Má to jednu nevýhodu. Bez stínů, které by zdůraznily vzorek objektu, pomohly s perspektivou a vylepšily modelaci, jsou objekty osvětlené zepředu ploché a dvojrozměrné.

BOHATSTVÍ BAREV

Kontrast mezi černým hedvábím a zlatou výšivkou je skutečně velmi silný. Osvětlení zepředu tento efekt posílí co nejsilnějším osvětlením lesklé výšivky.

Proto snímky fotografované při osvětlení zepředu nesmí spoléhat na jemnost vzorku nebo perspektivu sahající do hloubky a do daleka, ale musí zabírat objekty s výraznou barvou a tónováním, popřípadě se zajímavým profilem. Pokud je navíc slunce nízko na obloze, bude nízká i teplota barev, a do snímku se dostane teplý žlutooranžový odstín, který barvě a tónu dodá kontrast. Vyhledávejte tedy reflexní plochy (ale ne zas příliš, aby nevznikalo riziko ztmavení). Tyto povrchy doslova vylezou ze scény, zejména pokud jsou obklopeny tmavými barvami, které neodráží světlo. Dobrým příkladem je obrázek japonské ženy.

SNÍMEK PŮSOBÍCÍ PLOŠNĚ

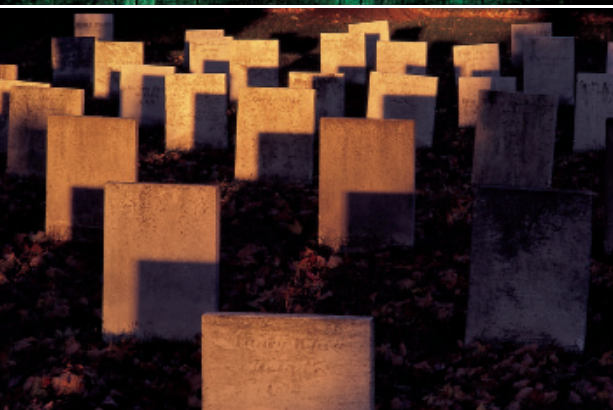
Chybějící stíny při fotografování ve chvíli, kdy je slunce přímo nad osou fotoaparátu, nemusí být na překážku, pokud fotografujete silně zbarvené nebo kontrastní objekty. Musíte však celou kompozici uchopit jako dvojrozměrnou a ignorovat perspektivu i hloubku snímku.

ZRCADLOVÝ KONTRAST

Při fotografování do vysoce reflexního povrchu, jakým je kupříkladu tato zrcadlová mozaika, dostanete extrémně vysoký kontrast, kde se všechny matné povrchy jeví téměř jako siluety.

TVARY STÍNŮ

Úzké, ale mocné stíny z fotografování při západu slunce, které zapadá za fotoaparát, hraje důležitou roli při pohledu za Shaker Cemetery u města Albany, New York. Při pořizování tohoto snímku bylo nutné pečlivě umístit fotoaparát tak, aby se ve snímku neobjevil jeho stín.

Váš stín

Čím blíže je slunce k obzoru, tím delší jsou stíny, které objekty vrhají – samozřejmě za předpokladu, že je relativně jasno. Právě v těchto chvílích se dají pořídit fotografie krajiny doslova nabitě napětím obsypané zajímavými a přitažlivými tvary stínů. Pokud však fotografujete se sluncem za zády, může být jedním ze zmiňovaných stínů i stín vás a vašeho stativu, což jsou stíny, bez kterých se ve fotografii určitě obejdete. Jestliže k této situaci dojde, zkuste změnit tvar těla tím, že hlavu a ramena zatáhnete co nejvíce do těla a že nohy stativu přikryjete kabátem nebo příkrývkou.

ODRAZY SVĚTLA DOPADAJÍCÍHO ZEPŘEDU

Lesklé povrchy, jako je například pozlacení tohoto chrámu ze severního Thajska, který je orientován na východ vsílící ke slunečním paprskům, doslova vyskočí ze snímku jen díky tomu, že je osvětlený zepředu.

Protisvětlo

Asi poslední, co by mohlo nezkušeného fotografa napadnout, je fotografování přímo proti slunci, a když se nad tím zamyslíme, není to ani logické. Zkušení fotografové ale vědí, že fotografování v protisvětle, což je pojem používající se pro osvětlení, které dopadá ze slunce (nebo odrazem slunečního světla) přímo do fotoaparátu, může vytvořit velmi napínavé snímky.

Zřejmě nejnámějším příkladem snímku se světlem dopadajícím ze zadu je silueta. Klíčem k úspěšnému vytvoření siluety je výběr zajímavého, pozornost vzbuzujícího předmětu snadno rozpoznatelného tvaru. Zároveň je nutno zajistit, aby pozadí bylo co nejjednodušší – ideální je jasná a stejnoměrně zbarvená obloha. Fotografovaný objekt nyní postavte před slunce, nastavte expozici fotoaparátu na jasnou oblohu, nikoliv na objekt. Neprovádějte expozici pro slunce samotné, protože pak by byl výsledný snímek příliš tmavý. Na snímku by se mělo všechno zobrazit do nejmenšího detailu (nicméně se bude směrem k krajům ztmavovat), snad kromě těch nej-

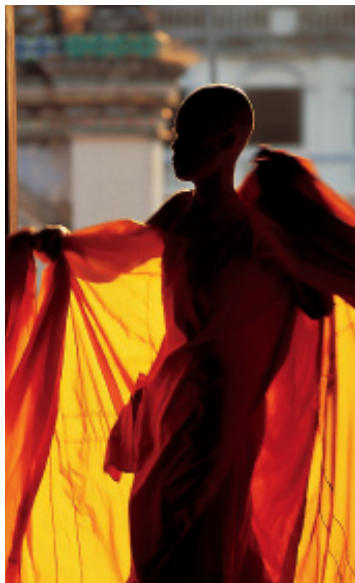
světlejších prvků. Naopak samotný fotografovaný objekt by měl být celý černý, ale s jasnými obrysy. Siluety se rovněž s úspěchem dají fotografovat i proti odrazu slunečního záření (například od vody), nemusíme se tedy vždy zabývat jen přímým slunečním zářením.

Pro pořízení vydařených snímků fotografovaných s využitím světla dopadajícího ze zadu se rovněž hodí zvlněné krajiny, nebo krajiny s objekty od sebe dosti vzdálenými, jako jsou kupříkladu živé ploty nebo skupiny stromů. Exponováním pro oblohu se zvlněná krajina nebo stromy vykreslí jako siluety, které pak ve výsledném snímku tvoří vodorovné vrstvy tím, že ustupují do pozadí. Tento efekt se označuje jako „ptačí perspektiva“. Tohoto efektu se často úspěšně dosáhne, když je slunce na obloze velmi nízké – například při východu nebo západu slunce.

ČISTÁ SILUETA

Jednoduchá dvoutónová silueta jestřába vyfotografovaná jako černá na světlém pozadí. Slunce je zde naprosto zakryto ptákem.

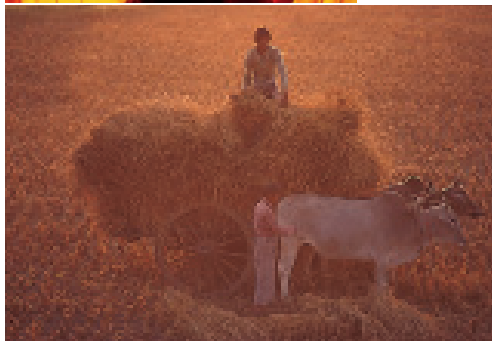
Jinou možností, jak experimentovat s fotografováním v protisvětle, je použití barevných a průsvitných objektů postavených mezi vás a zdroj světla, jako je například okno z barevného skla, některé další materiály či listy nebo okvětní lístky. Pokud se vám podaří vyhnout se přeexponování, vykreslí se jak barvy, tak například komplikovaná struktura listu naprosto jasně a jemně.

Jedním z posledních příkladů využití protisvětla je zachycení jasných okrajů předmětů proti tmavému pozadí, takže výsledkem je jev označovaný jako hranový nasvícení.

Další, poněkud specializovanější způsob využití protisvětla budeme podrobněji rozebírat na dalších stránkách.

INTENZIVNÍ BARVA

Průchod světla průsvitným objektem dokáže rozehrát pestrou paletu barev, jako v případě tohoto mnišského šafránově zbarveného hábitu, ovšem pouze tehdy, pokud se vyhnete přeexponování. Jasně světlé okolo hlavy mnicha je skvělým příkladem okrajového osvětlení.

BARMA

Během období sucha rostou teploty, ale i výskyt mlh, což poskytuje možnosti získání zajímavých snímků při využití protisvětla. Musíte ale fotografovat buď brzy ráno, nebo pozdě večer, což je případ právě tohoto snímku farmářů nakládajících seno u města Mandalay.

Hranové nasvícení

V předchozích odstavcích jsme se věnovali různým způsobům využití protisvětla, a to zejména možnostem využití při fotografování siluet. Siluety samy mohou působit velmi dramaticky, a proto by se měly v souborech snímků z cest vyskytovat s mírou, a to i naproti tomu, že dnešní fotoaparáty se svými schopnostmi již siluetám odebraly punc vzácnosti a novosti. Daleko větší zájem dnes vzbuzuje, alespoň podle mého názoru, efekt označovaný jako okrajové nebo hranové osvětlení, které rovněž využívá osvětlení ze zadu.

Hranové nasvícení vzniká, když světlo dopadá na předmět jednak zezadu, jednak z další strany nebo shora. Proto se tento typ osvětlení občas nazývá jako osvětlení „mimo osu“. Výsledný obrázek vám ukáže objekt, popřípadě část objektu vyvedeného v jasném světle. Tloušťka a celkový pohled okraje závisí na fyzikálních charakteristikách vnější vrstvy objektu. Hladký a tvrdý povrch, jako je kupříkladu sklo nebo kov, vytváří velmi tenké a hladké hranové světlo, naopak lehké a vláknité povrchy, jakým je například vlna, zachytí více světla a vytváří tak daleko tenčí obrysy.

Hranové nasvícení se často používá v portrétních fotografiích, kde zvýrazňuje vlasy modelek a nejvíce je obvykle vidět při použití tmavého nebo téměř tmavého pozadí.

Při mimoosovém nasvícení platí, že ve snímku s hranovým nasvícením je daleko méně kontrastu než u siluety. Je zřejmé, že když porovnáte množství barev a viditelných detailů objektu u každého typu snímku, pak je objekt siluety černý a bez jakýchkoliv detailů, zatímco snímek s okrajovým osvětlením často vykazuje relativně dobře zobrazené detaily a určité množství barev.

Nastavení expozice pro hranové nasvícení je velmi složité a do značné míry závisí na světelných podmínkách a samotném fotografovaném objektu. Nejlepším řešením je pro změnění fotografované scény použití poměrného nebo matrixového režimu, poté prověřit výsledek a experimentovat s expozicí tak dlouho, dokud nedosáhnete vámi požadovaného efektu.

PRŮHLEDNÉ RYBY

Tyto sušené ryby jsou na okrajích prosvícené slunečním světlem, přičemž sluneční světlo prochází i přes ně, a tak jsou vidět i kosti. Fotoaparát byl umístěn tak, aby sušené ryby visely proti tmavému pozadí, které je ve stínu.

HRANOVÉ OSVÍCENÍ

Při velmi malém úhlu, téměř až na okraji snímku, vytváří slunce efekt hranového nasvícení. Intenzita světlosti rohů velmi silně závisí na vzorku objektu, v tomto snímku jsou to látkové uniformy.

CELKOVÁ ZÁŘE PŘI OSVĚTLENÍ OBJEKTU ZE ZADU

Méně ostré okraje těchto vín, které se lámou v Kalifornii v Point Lobos u města Carmel, vykazují daleko volnější podobu hranového osvětlení, nicméně i přesto je zde jasně vidět i cítit nezaměnitelné vzrušení.

Měkké světlo

Zatímco umístění zdroje světla ve vztahu k fotografovanému objektu či scéně hraje klíčovou roli pro konečný vzhled, nesmíme zapomenout, že samotný význam směru osvětlení je určen intenzitou světla. Až do této chvíle jsme předpokládali, že světlo je více či méně přímé a nerozptýlené. Takové světlo dává například slunce na jasné a bezoblačné obloze. Kvalita takového snímku se často přirovnává k tzv. tvrdému světlu. Nyní se podíváme na světlo rozptýlené, neboli měkké.

Přirozeně rozptýlené světlo je výsledkem určitých atmosférických podmínek. Hlavní příčinou rozptýleného světla jsou například mraky. Jejich typ a množství ovlivňují, do jaké míry je světlo měkké. Tenký mrak vysoko na obloze rozptýlí sluneční záření a scénu s vysokým kontrastem změkčí, a to díky ne tak hutným a jasně definovaným oblastem se stínem. Taková scéna s menším dynamickým rozsahem mezi osvětlenými částmi a stíny se snadno fotografuje, protože odpadají obavy z přexponování nebo z podexponování. Naopak absence mohutných stínů a přesvětlených částí dokáže vytvořit složitější tvary a scény, které se pak lépe prohlížejí. Ovšem i stálá existence stínů u některých scén vytváří modelační efekt, a to zejména u krajin, i když v daleko menší podobě. V těchto z hlediska světla měkčích podmínkách jsou barvy daleko méně zářivé, ale tento nedostatek živosti způsobuje, že jsou barvy přirozenější. U portrétu pak rozptýlené světlo působí daleko svěžeji, což má za následek jemnější rysy a vzniká více tónů barvy lidské kůže.

Na nejvyšší úrovni může být pro fotografa výhodou i mlha, protože se zdůrazní vzdálenost mezi objekty a přináší pocit hloubky při pohledu do dálky.

NASVÍCENÍ PORTRÉTU

Jednou z nepopíratelných výhod měkkého světla je skutečnost, že toto světlo odstraňuje ostré stíny, takže je vhodné pro tvorbu portrétů.

Pokud je obloha pokrytá mraky, pak je naopak sluneční záření tak rozptýlené, že to vypadá, jako by mraky snad ani vůbec nebyly. V tomto případě vzhledem k neexistenci modelačního efektu stínů vypadají krajiny ploše a nevýrazně, objekty ztrácí svůj tvar a texturu a veškerý dojem ze světla a stínu je fuč.

Světlost obrazu

Měkké světlo je pro určité objekty naprosto ideální, zejména u těch, které mají složitě tvary. Jednou z hlavních charakteristik tohoto druhu osvětlení je to, že je jasné a nekomplikované, takže je dobré pro poskytování jasných a čitelných snímků složitých objektů. V rozptýleném světle obecně přispívají k vytvoření čitelnějších snímků odrazivé plochy. Odraz z velkého a rozsáhlého zdroje světla pokryje celý, nebo alespoň většinu jakéhokoliv lesklého povrchu.

MLHA

Tento snímek zbořeně středověké kamenné pevnosti tyčící se nad Nilem v Núbii ukazuje, jak mlha dokáže vytvořit ptačí perspektivu, čímž do snímku přidává určitou míru hloubky.

PASTELOVĚ ZELENÁ

Krajiny pod rozptýleným a měkkým světlem vytvořeným nepřířitou oblačností charakterizuje měkké světlo bez stínů a jemnost barvy.

Denní světlo v interiéru

Nikde není psáno, že na svých cestách musíte fotografovat jen venku. Určitě budete mít spoustu příležitostí, kdy budete moci fotografovat interiéry nebo možná i osoby, které v interiérech žijí nebo pracují. První starosti, které se týkají fotografování uvnitř, by měly být nedostatek světla a vysoký kontrast, a tak se podívejme, v co můžete doufat, abyste dosáhli úžasných snímků i v interiéru.

Fotografování v místnosti s dostatkem světla nelze než doporučit, a to nejen kvůli přirozenému vzhledu, který vaše snímky dostanou. Ovšem co si počít ve špatně osvětlených místnostech? Kvalita osvětlení samozřejmě závisí na počtu a velikosti oken v místnosti a také v jejich orientaci vůči světovým stranám. Abyste toho z místnosti do hledáčku dostali co nejvíce (při použití vyšší clony), pak musíte použít poměrně dlouhé časy závěrky, pravděpodobně někde okolo 1 sekundy (při ISO 200). Namísto zvyšování hodnoty ISO nebo používání blesku raději použijte stativ nebo alespoň něco pevného, o co fotoaparát opřete (samozřejmě pokud můžete). Zvýšení hodnoty ISO může vnést do vašich snímků šum, použití blesku pravděpodobně naruší jemnou a přirozenou světelnou rovnováhu místnosti, což může ovlivnit „architekturu“ místnosti.

Úroveň osvětlení prudce klesá s rostoucí vzdáleností od okna, což je důvod, proč mají snímky vyfotografované uvnitř místnosti vysoký kontrast. To ale nemusí být vždy nevýhoda.

Velmi důležité je promyslet si svou kompozici a umístit fotoaparát tak, abyste z růstu a poklesu úrovně osvětlení využili co nejvíce.

S poklesem úrovně osvětlení při odstupů od okna je třeba počítat zejména při fotografování lidí uvnitř místnosti. Pokud máte například vyfotografovat skupinu lidí, pak je nutné, aby stáli co nejbližší u okna a aby byli dostatečně osvětlení. Nejzajímavější fotografie z interiéru, kde je dostatek světla, se pořídí, když na fotografovaný objekt dopadá světlo z jedné strany. Strana tváře nejbližší k oknu bude samozřejmě osvětlená nejlépe, zatímco na druhou bude dopadat stín, čímž se vytvoří snímek s dramatickým nábojem.

NEOČEKÁVANÉ EFEKTY

Pokud slunce svítí na obloze tak nížko, že proniká oknem do místnosti, pak zde bude osvětlovat jednotlivé předměty, ale samozřejmě ne nadlouho, protože umístění slunce na obloze se v tuto dobu poměrně rychle mění. V tomto katolickém kostele svítí přímo na žebřík používaný každý večer zvonikem.

FRANK LLOYD WRIGHT

Abyste se vyhnuli tomu, že světlo z vašeho okna zmizí, zaměřte se na správné umístění fotoaparátu. V této místnosti navržené americkým architektem Frankem Lloydem Wrightem zajistí právě tento záběr, že bude zakryta naprostá většina oblohy. Pokud bychom fotoaparát umístili o něco dále, bylo by světla příliš, při posunu vpřed bychom nezachytili tvar rolety.

HODNOTY ODRAZU

Jasně sluneční světlo dopadající na kus podlahy před tímto mladým novicem osvětluje zastíněnou část jeho tváře a růžového úboru. Tento efekt nejen že dává vyniknout detailům, ale je hezký sám o sobě.

Zdůraznění textury

Úspěšným zachycením struktury se stane objekt pro diváka daleko přitažlivější a reálnější. Struktura totiž umocňuje přirozený vzhled fotografovaného objektu, což u diváka vyvolává pocit známých fyzikálních vlastností objektu na snímku, například hrubost či jemnost.

Na svých cestách po nových lokalitách se určitě setkáte s celou řadou uměleckých předmětů či věcí, které mají výrazné vzorkování. Proto se i často budete chtít dostat k pozorovanému předmětu co nejbližše, abyste ono vzorkování zachytili.

Výsledkem pak může být abstraktní a neosobní snímek. Vůbec se nezabývejte tím, zda bude divák schopen v těchto zvláštních případech, když zkoušíte zaméstnat hmatový smysl diváka, vůbec fotografovaný předmět poznat. Pokud máte řadu snímků, které postihují skutečnou identitu objektů, nebude to žádný problém. Všude, kam přijdete, ať jsou to trhy, les, nebo architektura (jak uvnitř, tak venku) – všude najdete vhodné objekty.

FOTOGRAFOVÁNÍ POD OSTRÝM ÚHLEM DOPADAJÍCÍHO SVĚTLA

Vyleštěný povrch tohoto částečně opracovaného dřeva byl osvětlen světlem dopadajícím pod ostrým úhlem. Vznikl tak hezký lem k tykavovitě zakřivenému tvaru, což zdůraznilo přirozenou strukturu dřeva.

Již jsme se v této kapitole zmiňovali o tom, že nejlepším časem pro fotografování vzorku objektu je časně ráno nebo pozdní odpoledne, když světlo na předmět dopadá pod malým úhlem. Toto je sice pravda, ovšem dalším faktorem, který kvalitu zachycení vzorku ovlivňuje, je samotný vzorek objektu. Jedná-li se o velmi jednoduchý vzorek, který obsahuje hluboké rýhy a vysoké hroty, pak platí, že čím menší bude úhel dopadajícího světla, tím více bude vzorek zakryt stínem.

Nakonec nám při fotografování z malého úhlu tedy nezbyvá nic jiného než experimentovat s hloubkou snímku. Zaměřte se proto na část objektu, kde vzorek objektu zachytíte, což bude mít daleko větší význam, než kdybyste se pokoušeli o to, aby celý snímek byl ostrý.

Několik faktů o vzorcích objektů

Nejlepším způsobem, jak se naučit, co světlo s tím kterým vzorkem objektu provede, je nashromáždit několik objektů s naprosto odlišným povrchem, například keramickou dlaždici, hedvábí, kůru ze stromu, kovovou mříž – přitom vůbec nezáleží na tom, o co se jedná, ale důležité je, aby zde byly předměty jak s hrubým, tak měkkým vzorkem.

Poté použijte zdroj světla, jehož úhel se snadno nastavuje, například klasickou stolní lampu s jasnou halogenovou žárovkou. Poté postupně v různých úhlech vyfotografujte všechny předměty, nejprve s nezakrytou žárovkou, aby lampa vydávala přímé světlo. Poté celý postup zopakujte, s tím rozdílem, že před žárovkou lampy vložte list papíru, abyste světlo rozptýlili. Poté snímky porovnejte, abyste posoudili vliv úhlu dopadajícího světla a otázku přímého či rozptýleného světla na kvalitu snímků. Tak zjistíte, který druh světla se hodí pro fotografování toho či onoho materiálu.

NAŘASENÍ TEXTILU

Textilu a především hedvábí, které je vděčným materiálem pro fotografování, se snadno dodá objem a svěbytný ráz jen tím, že na něm vytvoříte záhyby. Světlo dopadající v mírném úhlu pak zvýrazní proměnlivou texturu.

SMĚREM K OKNU

Fotografování v silném úhlu vůči dopadajícímu světlu je jedním ze způsobů, jak dodat kulatým objektům zajímavé osvětlení, jako třeba máselnici na tomto snímku. Zdrojem světla je okno směřující na sever.

SVĚTLO DOPADAJÍCÍ ZE ŠIKMA

Pro tento snímek indiánského chleba bylo slunce nacházející se nízko na obloze naprosto ideálním zdrojem světla. Hrubý, matný a lákavý vzorek chleboů daleko více vynikne při přímém světle.

Světla ve městě

Fotografování měst v noci, zejména měst v cizině, je jednou z nejvýznamnějších událostí každého fotografa na cestách. V dnešní době v mnoha městech najdeme obchodní centra s vysoce moderní architekturou, u nichž se dají v noci pozorovat naprosto velkolepé světelné show. Města, která leží na řekách, zase mívají velmi pěkně nasvícené mosty (nebo dokonce řadu mostů), další města zase mají celé zábavní a nákupní části se stovkami metrů čtverečních neonových reklam. Pokud chcete zachytit a doma si znovu vybavit skutečné dojmy z cest do ciziny, pak jsou snímky takových scenerií takřka povinnou součástí každé sbírky fotografií.

Stejně tak vzrušující jako snadné, je vzít fotoaparát a vyrazit první noc po příjezdu do města. Daleko složitější však je předem najít takové město, které nám umožní vůbec takové snímky nočního života pořídit. Pohled do průvodce a na pohlednice nám prozradí, kde můžeme objekty pro naše snímky najít, co nám nabízí třeba v oblasti nasvícení a jak se k nim dostaneme. Jakmile přijedete do vámi vybrané oblasti, vyhradte si dostatek času pro nalezení místa, odkud budete fotografovat.

Nejlépeš dobou pro noční fotografování měst je soumrak, kdy jsou na obloze ještě vidět poslední záblesky světla. V tuto dobu můžete s výhodou tohoto zbylého světla využít a vyrovnat poměr mezi přirozeným světlem a zdrojem umělého světla. Zdroje umělého světla totiž nejsou v tuto dobu ještě tak prudké, jako kdybyste fotografovali při úplně tmavé obloze.

Pokud budete používat dlouhé expoziční časy řádově v sekundách, noste s sebou stativ, popřípadě alespoň vyhledejte nějaké místo, kam budete moci fotoaparát postavit. Dále budete potřebovat drátěnou spoušť (nebo nastav-

te fotoaparát na samospoušť) a pokud můžete, použijte nastavení pro předsklopení zrcátka, abyste zabránili vibracím při spuštění závěrky. Pokud máte fotoaparát na stativu, použijte nejmenší možnou hodnotu ISO, abyste minimalizovali riziko výskytu šumu na snímku. Pokud fotoaparát navíc disponuje funkcí pro redukci šumu, pak ji neváhejte použít. Fotoaparát nastavte na prioritu clony (A/Av) a začněte s nastavením $f/8$. Fotoaparát si pak sám spočítá potřebnou dobu expozice. Stav vyfotografovaného snímku pak zkontrolujte na LCD displeji fotoaparátu a zkuste vyfotografovat několik dalších snímků s odlišným nastavením clony. Pravděpodobně dojde k závěru, že pro velmi dlouhé expozice budete muset použít nastavení fotoaparátu Bulb (B).

Současné digitální zrcadlovky umožňují rychle nastavit a následně použít širokou paletu pro vyvážení bílé, takže je fotografování měst v noci daleko jednodušší. Dokonce i když použijete pro vyvážení bílé parametr Auto, je nepravděpodobné, že byste dostali kreslené barevné stíny. Pokud fotografujete do formátu RAW, pak určitě v rámci postprodukčních úprav nebudete mít žádný problém s odstraněním jakýchkoliv barevných stínů.

JASNÝ SNÍMEK ZA KAŽDOU CENU

Tato ulice v Šanghaji je přímo napéčována restauracemi nabízejícími mořské speciality. Pestrost a intenzita osvětlení odpovídá úrovni ruchu nočního života. Nejlepších snímků často dosáhnete mírným přeexponováním.

LEHKÉ ODRAZY SVĚTLA

Aby se mi podařilo dostat maximum z velmi úsporně osvětleného kanálu v Londýně, musel jsem použít dlouhý teleskopický objektiv a fotografovat v ostrém úhlu k zakotveným člunům (abych dokázal zachytit odrazy světla v jejich postranních panelech). Navíc jsem musel fotografovat velmi nízko, abych také zachytil odrazy ve vodě. Pokud by se mi tyto odrazy nepodařilo zachytit, byl by snímek špatně čitelný. Ale povedlo se, a z tohoto snímku doslova číší energie a vyvolává i trochu napětí a záhad.

MĚSTO ZA SOUMRAKU

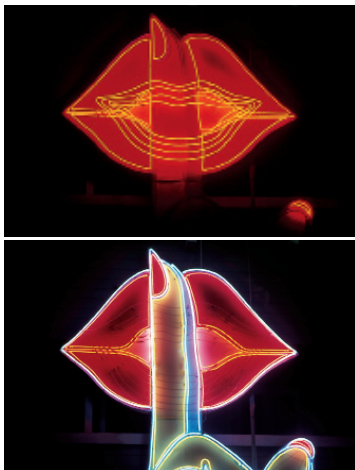
Soumrak (fotografováno okamžitě po západu slunce) hraje na tomto snímku z města v Karibiku pořízeném z výšky velmi důležitou roli. Tlumené, ale celkové osvětlení pomáhá určit, kde se nachází ulice a domy. V opačném případě by se ze snímku klidně mohla stát kompozice obsahující pouze tečky a pruhy světla.

Zobrazení zdrojů světla

Jedním z mistrovských kousků při večerním a nočním fotografování ve městě je zachycení jasně vybarvených znaků, které se nachází v mnoha zábavních oblastech měst. Fluoreskující a LED diodová světla jsou dnes často nahrazena neony, které se snáze instalují a nevyžadují žádné velké potenciální náklady na vytvoření požadovaného tvaru neonu. Fluorescenční osvětlení zdaleka nemají takový vzhled jako neonové reklamy, ale co se týče techniky fotografování, pracuje se s nimi v tomto ohledu velmi podobně.

Fotografování světelných poutačů je úplně něčím jiným než fotografování záběru větší části města. Jsou zde minimálně dva rozdíly: nejlepší doba pro fotografování a potřebné ohniskové vzdálenosti. Co se týče časování, abyste pořídili co nejlepší snímky světelných reklam, musíte fotografovat ve chvíli, kdy na obloze není žádné další světlo, jinými slovy fotografovat později, než když fotografujete celé město. Proti černé obloze se osvětlení vyjímá daleko čitelněji. Dále platí, že snímek nějaké světelné reklamy má daleko větší účinek, pokud vyplní oblast celého snímku. Světelnou reklamu vyfotografujete ideálně použitím teleobjektivu, alespoň s rozsahem 70–200 mm vám umožní používat pestrou paletu ohniskových vzdáleností. Je logické, že při velkých ohniskových vzdálenostech je naprosto nezbytné použít stativ, abyste se vyhnuli nežádoucím pohybům fotoaparátu. Když provádíte zoom na jasně zobrazený předmět a dosáhnete rychlosti závěrky, která vám umožní držet fotoaparát v ruce, i přesto kvůli přirozenému pulsování fluoreskujících reklam znamená fotografovat při 1/30 sekundy.

Co se týče režimu měření expozice, matrixové měření funguje při fotografování osvětlených reklam naprosto bez problémů. Nejprve proto vyfotografujte snímek pomocí naměřených hodnot a prověřte výsledek. Zvýšením expozice bude osvětlená reklama vypadat silnější, ale bude mít méně zářivé barvy, zatímco snížením

NEONOVÉ REKLAMY S POSTUPNÝM VYKRESLOVÁNÍM

Některé světelné reklamy se postupně a cyklicky vykreslují po částech. Zkuste vyfotografovat různé části tohoto cyklu a tedy i měřte expozici. Ani o jedné expozici se nedá říci, že by byla dobrá nebo špatná – prostě efekt jejího působení je jiný. Při kratších expozicích jsou barvy výraznější, ale na druhou stranu, pokud chcete zachytit celou barevnou zář, budete muset dobu expozice prodloužit.

expozice dostanete zářivější barvy, ale svítící trubice budou vypadat tenčí.

Máte-li to štěstí, že se ocitnete ve městě právě v době, kdy v něm probíhá nějaká velká slavnost, pravděpodobně budete mít možnost setkat se s efektními ohňostroji. Fotografování ohňostrojů je však daleko snazší, než si možná myslíte, a takto se i dostanete ke skutečně skvělým snímkům.

I při fotografování ohňostrojů platí, abyste si pokud možno co nejvíce záležitostí naplánovali předem, ještě než celá akce vypukne. Při výběru

BAREVNÝ NEON

U silně zbarvených zářících reklam, jako je tato, jsou zelené tóny vzniklé při fotografování fluorescenčním světlem naprosto nepodstatné. Nazelenalý stín zůstane a budete tedy pravděpodobně chtít příslušně nastavit vyvážení bílé, které je ale silně přebito barvami.

místa sledujte popředí i pozadí a ujistěte se, že pohled nebudou stínit lidé, kteří se budou pohybovat před fotoaparátem. Postavte fotoaparát na stativ, použijte širokoúhlý objektiv a zajistěte, abyste snímali správnou část oblohy. Pravděpodobně budete muset počkat, než ohňostrojek začne a teprve poté zjistíte, zda snímáte to správné místo. Nastavte digitální fotoaparát na manuální režim, nastavte závěrku na parametr Bulb (B) a vzdálenost na nekonečno. Začněte nastavením clony na hodnotu asi $f/8$, a jakmile ohňostrojek začne, pomocí drátěné spouště nechte závěrku otevřenou tak dlouho, dokud ohňostrojek svítí. Poté se podívejte na výsledek a v případě potřeby upravte nastavení oblasti snímání. Zkuste poté s různými nastaveními clony experimentovat, abyste zjistili, jak ovlivní výsledky. Nakonec ověřte, odkud vane vítr. Ohňostrojek totiž produkuje poměrně velké množství dýmu a vy určitě nechcete, aby se tento dým objevil i na vašich snímcích.

OHŇOSTROJE

Chcete-li vytvořit širokoúhlý snímek ohňostrojů, počkejte na začátek ohňostrojů, abyste viděli, do jaké výšky a kam budou exploze létat a podle toho nastavte záběr fotoaparátu. Umístěte fotoaparát na stativ a změňte hodnotu expozice tak, aby se na snímku objevily jak jednotlivé exploze, tak i ty vícenásobné. Tento snímek byl pořízen v New Yorku při oslavách stého výročí sochy Svobody. Ohnisková vzdálenost objektivu byla 35 mm, hodnota ISO byla nastavena na 100, aby vznikl snímek bez šumu.

Používání blesku

Blesky, na digitálních fotoaparátech, jsou určeny pro kompaktní a naprosto jednoduché použití. To jsou priority těchto blesků, kvalita a různorodost osvětlení jsou druhořadé. Blesky jsou buď vestavěné, anebo se umísťují na speciální nástavec přímo na fotoaparát (ovšem ne všechny fotoaparáty tento nástavec mají). Již jsme se zmiňovali o tom, že jakákoliv podoba světla je ve všech druzích fotografií naprosto nepostradatelná, a když už nic jiného, umožňuje blesk na fotoaparátu alespoň pořídit snímek, i když často je výsledek nedokonalý. Pro fotografii pořízenou bleskem je typické, že často efektně nasvítí hlavní objekt, ale pozadí bude tmavé. Výsledný snímek je tedy čistý, ostrý a se slušnými barvami, ale potlačuje zobrazení okolí. Typické příklady dobrého použití blesku jsou při fotografování pestrobarevných objektů, protože vynikající snímky těchto objektů jsou dány velkou věrností a stálostí barev posílenou právě osvětlením bleskem.

Pokud se máme vyhnout vzniku plochých a často hrubých snímků vznikajících používáním vestavěných blesků, nezbyvá nám nic jiného, než investovat do samostatného blesku s otočnou hlavou. Naštěstí jsou blesky v tomto provedení poměrně kompaktní a lehké, a tak by neměly ve vaší výbavě představovat žádnou závažnější zátěž. Otočná hlava má u blesku tu výhodu, že můžete

blesk nasměrovat pryč od objektu, například na světlý strop nebo zeď. Pak se totiž fotografovaný objekt osvětlí pouze světlem odraženým od daleko větší plochy, takže je výsledné osvětlení daleko jemnější a bez hrubých stínů. Další možností je použití průsvitných umělohmotných nástavců na hlavu blesku, což pomůže rozptýlit světlo blesku a vytvoří daleko jemnější snímky. A konečně do třetice většina DSLR umožňuje upravit výstup blesku, a to ať se jedná o blesk vestavěný nebo samostatnou jednotku. Barvy na snímku pak sice nejsou tak zářivé, ale zase jsou vzniklé snímky daleko méně osvětleny, což může pomoci zmírnit třeba rýsy postav na snímcích.

Další výhodou vlastnictví blesku na fotoaparát jsou jisté situace během dne, zejména pokud je fotografovaný objekt osvětlený ze zadu. Pak je velmi obtížné nastavit expozici objektu tak, aby nedošlo k přexponování pozadí. Při pou-

BLESK PRO NASAZENÍ NA FOTOAPARÁT

První kroky na cestě k vašemu novému externímu blesku by měly vést ke flexibilnějšímu blesku, který se dá otočit na strop či na jiný povrch, popřípadě jehož světlo lze rozptýlit.

VESTAVĚNÝ BLESK

Blesk integrovaný ve fotoaparátu vám umožní přidat na scénu další světlo, čímž vylepší celkovou expozici snímku. Na této fotografii vidíme vyznačete ohně v japonském buddhistickém klášteře, hlavním motivem jsou ale stoupající plameny. Blesk jsem musel použít, abych mnichy zviditelnil.

BLESK A OKOLÍ

Při použití nízké rychlosti závěrky se můžete zaměřit i na osvětlení okolí.

U digitálních zrcadlovek najdete blesk, který se spouští až při konci expozice. Tento snímek vznikl v Tokiu na festivalu Tori no Ichi.

Žití blesku se objekt osvítlí tak, že budou exponovány jak fotografované objekty, tak pozadí.

Blesk na fotoaparátu můžete použít i ke kreativním činnostem. Nastavte na fotoaparátu prioritu clony (nebo manuální režim) a zvolte nízkou rychlost závěrky (začněte s 1/15 s). Poté nastavte fotoaparát tak, aby používal blesk. Když nyní budete fotografovat, použijte se blesk, který část objektu zachytí ostře, ale vzhledem k tomu, že závěrka zůstane otevřená i okamžik poté, co blesk skončí, každý pohyb fotoaparátu způsobí, že se část obrázku rozmaže. U některých fotoaparátů je možno blesk nastavit tak, aby se spustil buď na začátku expozice (synchronizace na první lamelu), nebo na konci (synchronizace na druhou lamelu).

INTENZIVNÍ BARVY

Velkou výhodou přenosného blesku je fakt, že umožňuje fotografovat i v situacích, kdy je velmi málo světla. Blesky integrované ve fotoaparátu se nejlépe osvědčují tehdy, kdy má objekt silné tónování nebo barvy, jako je tomu například na tomto snímku.